

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ВГО «АСОЦІАЦІЯ АГРОЕКОЛОГІВ УКРАЇНИ»
УНІВЕРСИТЕТ КОБЕ ГАКУЇН (ЯПОНІЯ)
AGH УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ (ПОЛЬЩА)
КРАКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ (СУЕ) (ПОЛЬЩА)**

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ:
ТРАДИЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ»**

**INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE
«BALANCED ENVIRONMENTAL MANAGEMENT: TRADITIONS,
PROSPECTS AND INNOVATIONS»**

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

ЧАСТИНА 2

КИЇВ

18 – 19 травня 2023 р.

УДК 504.065:517.34.8

Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації. Частина 2. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18–19 травня 2023 року). Київ. 2023. 148 с.

Видання містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації», які присвячені проблемам сучасного стану та традиції природокористування в Україні, інноваційним механізмам управління природними ресурсами, а також інноваціям у сфері охорони навколишнього природного середовища та збалансованого природокористування тощо.

Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем природокористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У доповідях учасників представлено економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення збалансованого природокористування.

Матеріали збірника будуть корисними для студентів, аспірантів, науковців та фахівців у сфері екології, теорії і практики природокористування, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки.

Матеріали подаються в авторській редакції.

ЗМІСТ

Afara K., Lytvynenko O., Kryvoruchko D. Bee-eaters and bees: trophic interactions	8-9
Beznosko I. The effect of exometabolites of the different varieties of winter wheat on the growth of pathogenic strains of <i>F. oxysporum</i>	10-12
Gruzdova V., Koloshko Y. Peculiarities of the processes of ecologisation of the economy and ecological economisation in the conditions of war	12-13
Tertychna O., Podoba Y., Ryabukha G. Food safety and modern livestock problems in Ukraine in martial law	14-15
Адамчук В.В., Литвинюк Л.К. Землеробство майбутнього на основі управління родючістю ґрунтів	16-19
Бояркіна Л.В., Гуторов О.І. Формування системи комплексної меліорації рисових зрошувальних систем на сільськогосподарській ландшафтній основі	20-22
Бунас А.А., Дворецький В.В., Дворецька О.М. Ефективність біопрепарату Біосістем Power, КС (BIOSISTEM POWER, SC) в агроценозах овочевих культур	22-23
Бутенко Е.О., Капустін О.Є. Інтенсифікація переходу мінеральних речовин до ґрунту	24-24
Верхолюк С.Д., Мазур В.А. Характеристика господарсько цінних сортів сої	25-28
Волкова Н.Е. Пангеном ріпаку	28-30
Глущенко Л.А., Шевченко Т.Л. Інтродукція видів родини <i>Hyacinthaceae</i> в колекції Дослідної станції лікарських рослин ІАП НААН	30-32
Городиська І.М., Хітренко Т.Ф., Кравчук Ю.А. Адаптація сільського господарства до наслідків глобальних змін клімату	32-36
Грицуляк Г.М., Лопушняк В.І. Забруднення ґрунтового покриву важкими металами за внесення осаду стічних вод як добрива під фітоенергетичної культури	36-38

Даниленко О.М., Румянцев М.Г., Ющик В.С. Вплив стимулятора росту рослин «Циркон» на біометричні показники та масу однорічних сіянців сосни звичайної із закритою кореневою системою в ДП «Харківська ЛНДС»	39-41
Дем'янюк О.С., Власенко І.С., Синенко Д.І. Екологічна безпека в контексті Європейського «зеленого» курсу	41-43
Діденко В.І., Костіков І.Ю. Перспективні види-медоноси роду липа (<i>Tilia</i> L., <i>Malvaceae</i> JUSS.)	43-44
Дубровський В., Мудрак О.В. Об'єкти екологічної мережі Онуфріївської селищної територіальної громади Кіровоградської області	45-47
Євтушик В.А. Екологічний вплив процесу закриття гірничодобувних підприємств на навколишнє середовище	47-48
Жуковський О.В., Краснов В.П. Розподіл ¹³⁷ Cs у лісових ґрунтах вологих сугрудів у насадженнях різного породного складу	49-50
Іщук О.В., Світельський М.М., Матковська С.І. Інтегровані агроаквасистеми як напрям раціонального природокористування	51-52
Кічігіна О.О., Гаврилюк Л.В. Лопух справжній (<i>Arctium lappa</i> L.) у лікарському рослинництві України	53-54
Кічігіна О.О., Гаврилюк Л.В., Цибро Ю.А. Переважаючі види бур'янів у засміченні насіння зернових культур	55-56
Кукол К.П., Рибаченко Л.І., Пухтаєвич П.П. Перспективи комплексного застосування мікробних препаратів і хелатованих біогенних металів у технологіях вирощування пшениці озимої	57-58
Купінець Л.Є. Стійкі практики аквакультури як інноваційна модель збалансованого природокористування	59-60
Ліщук А.М., Парфенюк А.І., Карачинська Н.В. Екологічні ризики погіршення ефективності гербіцидів за впливу кліматичних змін.	61-63

Лозінський М.В., Устинова Г.Л., Присяжнюк Н.М., Самойлик М.О. Особливості онтогенезу пшениці м'якої озимої залежно від кліматичних умов Лісостепу України.	63-65
Мазур В.А. Агроекологічний потенціал зернобобових культур в Україні.	66-68
Мазур С.О. Трансформація агроєкосистеми як спосіб адаптації до викликів сьогодення.	68-70
Мазур С.О., Матусевич Г.Д., Мурсюкаєв Ф.Ф. Вплив позакореневого підживлення на продуктивність та якість гібридів соняшника	70-72
Мартиненко В.В. Чинники антропогенного навантаження, які впливають на трансформацію живого надґрунтового покриву на території природного заповідника «Древлянський».	72-73
Марценюк О.П. Стан захисних лісових насаджень в Лісостеповій зоні України.	74-75
Матусевич Г.Д., Бухтик С.С. Сучасний стан розвитку біологічного методу захисту рослин в Україні.	76-78
Медков А.І., Ліщук А.М. Поглинання важких металів рослинами міскантусу гігантського (<i>Miscanthus giganteus</i>) за використання регуляторів росту рослин на маргінальних землях.	78-80
Мельник Н.М. Вирощування павлонії в лісосмугах України.	80-82
Міщенко О.А., Литвиненко О.М., Боднарчук Т.Л. Вплив підгодівлі бджіл на продукування воску.	83-84
Мосійчук І.І. Фітопатогенний мікобіом ризосферного ґрунту рослин ячменю ярого.	85-87
Мудрак В.О., Безноско І.В. Біобезпечне вирощування рослин перцю солодкого.	88-90
Мудрак О.В., Маєвський О.Є., Слєпцова І.В. Вплив отрути гадюк на компоненти протеолітичного балансу у тканині тонкого кишківника.	90-92

Непеїна К.Р. Використання методу біотестування для контролю забруднення водних об'єктів України.	92-94
Панцирева Г.В. Екологічна безпека та використання дигестату як біодобрива.	94-96
Пасічник Н.А., Опришко О.О., Передерій О.О. Дистанційна ідентифікація міської рослинності для стратегій переробки органічної біомаси.	96-98
Позняк О.В. Залучення рідкісних природних ресурсів України у господарський обіг як напрям їх збереження і поширення (На прикладі використання <i>Allium obliquum</i> L. в овочівництві).	99-100
Пономаренко О.М., Никифоров В.В., Яковенко В.М. Вікові зміни хімічних і мікроморфологічних властивостей ґрунтів Полтавської області.	101-103
Пономаренко О.М., Никифоров В.В., Яковенко В.М. Історичний підхід в обґрунтуванні заходів охорони та збалансованого використання ґрунтів Полтавської області.	103-105
Райчук Л.А. Моделювання дози внутрішнього опромінення як інтегрального показника радіоекологічної критичності території.	105-107
Резніченко Н.Д. Шляхи відновлення родючості ґрунтів Південного Степу України.	107-109
Романчук М.Є., Прудніков К.В. Аналіз сольового складу вод (мінералізації та головних іонів) р. Дунай – м. Вилкове.	109-111
Романчук М.Є., Усачов О.Д. Аналіз якості вод річки Тетерів як джерела централізованого питного водопостачання.	111-113
Савчук О.І., Приймачук Т.Ю., Штанько Т.А. Ефективність вирощування кукурудзи на осушуваних дерново-підзолистих ґрунтах.	113-115
Сасіна Т.С., Дімова С.Б., Волкогон К.І. Збагачення мінеральних добрив мікроорганізмами для підвищення їх ефективності.	116-117
Смульська І.В., Михайлик С.М., Дутова Г.А. Стан сортових ресурсів середньостиглої групи соняшника однорічного (<i>Helianthus annuus</i> L.) у 2023 році.	118-119

Солоха М.О. Винокурова Н.В., Семенцова К.О. Супутниковий та аналітичний моніторинг впливу воєнних дій на агроландшафти	120-122
Сус Н.П., Цвігун В.О., Орловський А.В. Коло хазяїв <i>Metcalfa pruinosa</i> (Say, 1830) в Голосіївському районі міста Києва	122-124
Стецюк І.М., Коніщук В.В. Генетичні особливості структури строкатого та білого товстолоба в аквакультурі.	124-126
Табачук О.О. Вплив системи удобрення і структури сівозмін на ефективність водоспоживання буряками цукровими.	126-128
Тимошенко Л.М. Мертва деревина як індикатор збалансованого ведення лісового господарства.	128-129
Тищенко А.В., Тищенко О.Д., Коновалова В.М., Степанов С.С. Перспектива мікроорганізмів в рослинництві.	130-131
Ткач Є.Д., Пилипчук Т.В., Стародуб В.І. Адвентивна флора напівприродних фітоценозів агроландшафтів Центрального Лісостепу України.	132-133
Туровнік Ю.А., Парфенюк А.І., Кравчук Ю.А. Фітопатогенний мікобіом насіння соняшника.	134-135
Чоботько І.І. Основні екологічні проблеми навколишнього середовища, пов'язані з вугільною промисловістю України.	136-139
Чорнобров О.Ю. Особливості розподілу запасів сухостійної деревини <i>Pinus sylvestris</i> L. за типами лісорослинних умов Канівського лісництва філії «Корсунь-Шевченківське ЛГ» ДП «Ліси України».	139-141
Чорнобров О.Ю. Особливості оптимізації умов культивування рослин <i>Salix viminalis</i> L. <i>in vitro</i> .	141-142
Якимчук А.Ю., Якимчук О.Ф. Продовольча безпека в умовах зміни клімату.	142-144
Яценко Л.А., Ровна Г.Ф., Гук Б.В. Баланс органічного вуглецю залежно від удобрення сої на фоні хімічної меліорації.	145-147

Дубровський В.

аспірант

Інститут агроекології і природокористування НААН

Київ, Україна

Мудрак О.В.

д.с.-г.н., проф.

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Вінниця, Україна

ОБ'ЄКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ ОНУФРІЇВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У Законі України «Про екологічну мережу України» (ст. 3) наведені нижче терміни [1]: об'єкт екомережі – окрема складова частина екомережі, що має ознаки просторового об'єкта – певну площу, межі, характеристики тощо. До об'єктів екомережі належать території та об'єкти природно-заповідного фонду, водного фонду, лісового фонду, сільськогосподарські угіддя екстенсивного використання (пасовища, сіножаті) тощо.

Ключові території забезпечують збереження найбільш цінних і типових для даного регіону компонентів ландшафтного та біорізноманіття. Сполучні території (екокоридори) поєднують між собою ключові території, забезпечують міграцію тварин та обмін генетичного матеріалу. Буферні території забезпечують захист ключових і сполучних територій від зовнішніх впливів. Відновлювані території забезпечують формування просторової цілісності екомережі, для яких мають бути виконані першочергові заходи щодо відтворення первинного природного стану [2].

Онуфріївська селищна територіальна громада – об'єднана територіальна громада в Олександрійському районі Кіровоградської області. Громада межує на півночі з Полтавською областю, на сході та південному заході з Дніпропетровською областю. Територія району становить 88907 га (3,6% від площі області).

Каркасом екомережі Онуфріївської селищної територіальної громади є об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ) – це природні комплекси і об'єкти, що мають природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду рослинного і тваринного світу. Структура ПЗФ громади наведена у таблиці 1.

Таблиця 1.

Структура земель природно-заповідного фонду громади

Заказники				Пам'ятки природи		Заповідні урочища	ППСПМ
ландшафтний	ботанічний	лісовий	загально-зоол.	Ботанічна	комплексна		
125,0	50,7	43,5	100,0	0,01	70,0	149,8	53,7
319,2				70,01		149,8	53,7
Усього земель 592,71 га							

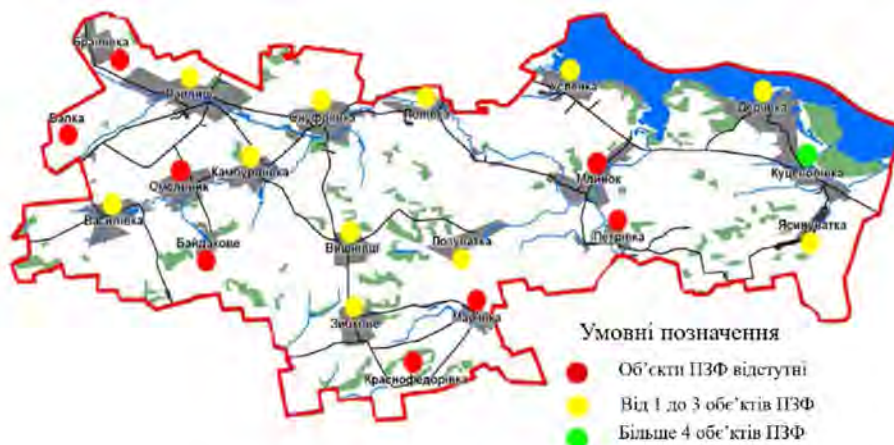

На території громади за площею переважають заказники це становить 53,8%, із них найбільші площі мають ландшафтні заказники, найменшу площу становить ботанічна пам'ятка природи. За кількістю об'єктів переважають заповідні урочища 47,4%, найменшу решта об'єктів ПЗФ знаходяться у межах 1–4.

Рис. 1. Картохема розташування об'єктів ПЗФ за категоріями

Для земель ПЗФ серед угідь найбільшу площу займають чагарникова рослинність природного походження (ліси та інші лісовкриті площі) – 363,09 га, це складає 55,63% від всієї площі, що відведена під об'єкти природно-заповідного фонду району. Найменшу площу займають болота – 4,94 га, це складає лише 0,76% від всієї площі, що відведена під об'єкти природно-заповідного фонду району.

Рис. 2. Розподіл об'єктів ПЗФ за населеними пунктами

Таким чином, на сьогодні питання розвитку природно-заповідної справи та розбудови екологічної мережі мають враховувати природоохоронні, економічні та соціальні інтереси суспільства й бути визнані одним із пріоритетів довгострокової державної політики України.

Список використаних джерел

1. Про екологічну мережу України: Закон України 24 черв. 2004 р. № 1864-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15> (дата звернення 15.04.2023).
2. Формування регіональних схем екомережі (методичні рекомендації) / за ред. Ю. Р. Шеляга-Сосонко. Київ: Фітосоціоцентр, 2004. 71 с.

Євтушик В.А.

*Інститут геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України
Дніпро, Україна*

ЕКОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ЗАКРИТТЯ ГІРНИЧОДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

На території багатьох країн світу ведеться активний видобуток корисних копалин. Після завершення гірничих робіт проводиться ліквідація шахт та кар'єрів. Як правило, це повне/часткове затоплення виробленого простору підземними водами після зупинки роботи дренажної мережі.

Наслідки ліквідації гірничодобувних підприємств мають помітний вплив на навколишнє середовище – водні об'єкти, земну поверхню та повітря. Основні зміни у стані екосистеми спричиняють шахтні/кар'єрні води та продукти відвалів/хвостосховищ.

Вплив на водне середовище характеризується зміною гідрогеологічного режиму території (осушення річок, водоносних горизонтів) та забрудненням поверхневих/підземних вод [1, с. 538]. Наслідками цього є неможливість організації якісного водопостачання, погіршення умов життєдіяльності біому небезпечними об'єктами, як приклад, є Яворівський сірчаний кар'єр та Домбровське озеро (калійні солі, Україна), води яких мають чітке розшарування за глибиною та строкатий хімічний склад [2, с. 130-132]. Так, у разі підвищення положення рівня вод у котловані внаслідок повені може статися перетік високомінералізованих вод, що спричинить екологічно небезпечну ситуацію у регіоні.

Забруднення ґрунтів токсичними елементами (засолення, деградація земель тощо) впливає на ведення сільськогосподарської діяльності. Негативні наслідки має розвиток деформацій земної поверхні (утворення провалів, осідань), що характеризується загальними порушеннями рельєфу району, затопленням, заболочуванням низин та може призвести до летальних наслідків у разі зрушень на території міської забудови. Ризики розвитку карсту виникають у районах соляних та вапнякових родовищ. Прикладом є ситуація у регіоні затопленого Стебницького рудника №2 (калійні руди, Україна), де у 2017 та 2020 рр. утворилися карстові провали на земній поверхні (внаслідок розмиву вапняків підземними водами) [3, с. 97-100].

Значну небезпеку для населення несе вихід газів (метан, радон), що розміщені у пустотах шахтного виробленого простору, на денну поверхню з